

želnozborske volitve zmanjšala, je vendar potrebno, da se vmesti omenjeni dostavek ter se kot zakonu ugajajoč zdaj v vseh volitvenih redih nahaja.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Ėnketa o kmetiskih razmerah na Kranjskem.

Dne 17. t. m. ob desetih dopoldne se je sošla ěnketa v mestni dvorani. Predsedoval ji je deželni glavar grof Thurn, v imenu vlade je bil navzoč deželni predsednik baron Winkler, sošlo se je pa povabljenih izvedencev 45, pozneje pa sta prišla še dva. Zapisnikar je bil deželni poslanec g. Klun.

Gosp. deželni glavar grof Thurn pozdravlja došle izvedence s kratkim nagovorom, v katerem je omenjal sklepev deželnega zbora gledé ěnkete in izrekel prepričanje, da so se zbrali možjé, ki imajo resno voljo pomagati kmetiskemu stanu, ki je najkrepkeja podpora v državi. V nemškem jeziku nadaljevaje omenja podpore, ki so jo razni državni, občinski in farni uradi skazali deželnemu odboru, ter jim je izrekel zahvalo.

Gosp. deželni predsednik baron Winkler je na to v imenu vlade dal zagotovilo, da se bode vlada zanimala za vse, kar se bode razpravljalo o tej zadevi in se na sklepe tudi po mogočnosti ozirala. — Gospod mestni župan Grasselli za njim pozdravi došle izvedence v imenu mesta ljubljanskega in povdarja tesno zvezo med kmetiskimi in mestnimi koristmi.

Gosp. deželni glavar potem naznanja, da so se pismeno izgovorili gg. državni poslanec Obreza, okr. glavar Mahkot in deželni poslanec baron Žvegelj. Tudi napové, kateri gg. poročevalci bodo poročali o posameznih točkah, in sicer: O dednem pravu gosp. Svetec, o kmetiskih domovih in hipotekarnih dolgovih dr. Vošnjak, o povzdigi kmetijstva g. Detela, o domačem obrtu g. Murnik, o ravnanju proti žganje-pivstvu pa g. dr. Samec.

Prvi je poročal dr. Vošnjak o propadu kmetijstva, ki gré vedno rakovo pot, kar je razvidno uže iz tega, da imajo kmetje čedalje manj živine in da se vedno bolj množé dolgovi kmetiskih posestev. Potrebno je toraj iskati pripomočkov zoper to žalostno prikazen; to je pripravilo državo, da je predložila državnemu zboru postaven načrt o dednem pravu na kmetih. Tudi ěnketa se ima pečati s tem vprašanjem, razun tega pa bo imela rešiti še drugih važnih reči. Konečno priporoča, da naj gospodje odkritosrčno izreko svoje mnenje.

Gosp. Svetec potem poroča o dednem pravu na kmetih in povdarja, da mu je dotični vladni načrt iz več vzrokov prav po godu. Ta postava obeta poboljšek gledé pristojbin, ki so jih morali plačevati dediči za očetovo in materno dedščino, in ki so dostikrat jako hude. Prestopivši k obravnavi o dotičnem postavnem načrtu omenja, da je jako težavno najti pravo merilo za posestva, za katera naj bi veljala nameravana postava. Najprimernejši se mu zdi čisti katastralni donesek, in sicer naj bi se vštevvala posestva, ki donašajo 25 do 350 gold. čistega dohodka. Prva posestva imela bi nekako vrednost 1000 gold., zadnja pa bi segala nekako do meje, kjer se pričenjajo velika posestva.

Dr. Vošnjak povdarja, da je treba vedeti, koliko je posestev, ki donašajo najmanj 25 gold. čistega dobička. Novejšega takega izkaza deželni odbor ni dobil, pač pa je dobil v roke izkaz finančnega vodja Felsenbrunna iz l. 1866. Takrat je bilo 94.741 davkoplače-

valcev, vendar pa je posestnikov le okoli 54.600, kakor se je pokazalo pri ljudskem številjenji. Ako se sprejme nasvet Svetčev, da se kot najmanjši čisti dohodek za kmetska posestva sprejme 25 gold., potem bi okoli polovice kmetiskih posestev spadalo pod novo postavo. On toraj podpira nasvet Svetčev. — Gosp. Ogulin priporoča, naj se kolikor mogoče gleda na to, da se posestva ne bodo trgala, kedar je več dedičev, ampak da ostanejo skupaj. Pri glasovanji obveljajo Svetčevi nasveti.

Gledé vprašanja, kaj naj spada k takim kmetijam, nasvetuje g. Svetec: a) kar je v gruntnih bukvah, oziroma v katastru eno truplo; b) lastine, ki jih je dose-danji gospodar gospodarsko združil s svojim posestvom, ali brez katerih to posestvo ne more lahko izhajati; c) pravice, ki so s takimi posestvi združene.

Gosp. Detela priporoča, da naj se besede „ali v katastru“ izpusté in za kmetijstvo smatra posestvo, kar ga je vpisanega v zemljišnih ali gruntnih bukvah. — Dr. Vošnjak izreka željo, da bi se o tej zadevi izrekli tudi kmečki izvedenci. — Dr. Poklukar priporoča nasvete Svetčeve, ker bodo imeli tudi še potem, ko nova postava pride v veljavo, gospodarji pravico, prostovoljno ravnati in razpolagati s svojim posestvom in ga voliti po svoji lastni volji. — Gosp. Svetec pojasnuje pomen katastra v tistih krajih, kjer še ni zemljišnih knjig, in meni, da bi se v njegov predlog le še moglo pristaviti „ali v katastru, kjer ni še novih gruntnih bukev.“ — Gosp. Detela ostane pri svojem predlogu. — Svetec pa omenja, da tudi v gruntnih bukvah ni vse skupaj vpisano. — Dev ugovarja, da je vse vpisano k glavnemu zemljišču in priporoča predlog Detelov, ker kataster ne spričuje nič in je dostikrat celó napačen.

Gosp. Ogulin vpraša, ali bodo tudi nogradi spadali pod to postavo? — Svetec misli, da; ravno tako dr. Poklukar, Ogulin pa ugovarja, da reč ni tako jasna, kakor menita gg. predgovornika, in nasvetuje, da naj se sklep o tej zadevi toliko časa odloži, dokler bode izvedencem mogoče, se o tej reči še nekoliko pogovoriti. Gosp. Svetec zavrača, da današnji sklepi niso zadnji sklepi, ampak le nekaki podatki za deželni zbor. Toraj se tudi pozneje še zmirom lahko spremené ali dopolnijo. Enako se izraža dr. Poklukar, ki g. Ogulinu odgovarja, da morejo še pri tretjem branji svoje nasvete staviti. Gosp. Ogulin je s tem zadovoljen. In ker se g. Detela tudi pridruži razširjenemu nasvetu Svetčevemu, se pri glasovanji sprejmejo vse tri točke po njegovem predlogu; prva se toraj zdaj glasi: a) „Kar je v gruntnih bukvah, oziroma kjer še ni novih gruntnih bukev, v katastru eno truplo.“

(Dalje prihodnjič.)

Poziv.

Binkoštno praznike, v dan 1. junija t. l., slavilo bode slovensko telovadno društvo „Savinjski Sokol“ v naročji prekrasne Dolenje Štajerske, v Mozirji, slavnost blagoslovljenja društvene svoje zastave.

Podpisani odbor usoja si tem potom vabiti najuljudnejše slavna narodna društva, vse odlične narodnjake naše, narod iz ožje naše domovine, kakor tudi bratski nam narod iz slovanskega juga ter mile nam brate na severni strani bivajoče.

Dragi rojaki! Udeležite se navedene slavnosti v mnogobrojnem številu, da skupno z Vami vredno proslavimo slavnostni dan in združeno delamo v prospeh milega nam naroda slovenskega, posebe pa, da si prizadevamo v prostem narodu utrditi pravo narodno za-

vest, ter ga skušamo dovesti do pravega narodnega prepričanja.

Slavna narodna društva, katera nameravajo binokostne praznike udeležiti se slavnosti blagoslovljenja zastave „Savinjskega Sokola“ v Mozirji in se do danes niso še prijavila, prosimo najljubše, da blagovolé svojo udeležbo **najdalje do 30. t. m.** naznaniti slavnostnemu odboru v Mozirje, da mu bode potem mogoče pravočasno oskrbeti potrebne priprave in uredbe.

Za znižano ceno po železnici, ki se za časa objavi, se je skrbelo.

Spored slavnosti naznani se v kratkem.

Zarad vožnje iz Celja v Mozirje in zarad slavnostnega banketa izvolijo naj se slavna društva in p. n. gostje o pravem času oglasiti pri starosti „Savinjskega Sokola“ gosp. Josipu Lipoldu v Mozirji.

Na zdravje!

V Mozirji v dan 18. aprila 1884.

Slavnostni odbor.

Politične stvari.

Govor državnega poslanca A. Obreze

v državnem zboru dne 22. marca 1884.

(Po stenografičnem zapisniku.)

(Konec.)

Drugi vzrok teh visokih eksekucijskih stroškov je ta, da se pobirajo davki na Kranjskem štirikrat na leto, namreč 15. februarja, 15. maja, 15. avgusta in 15. novembra, vsled česar se omenjeni iztirjalni stroški množé. Jaz bi ne imel nič proti temu, da se davkoplačevalci večkrat na leto opominjajo k plačilu, ko bi ta opominjanja ne bila tako draga, in bi se davki tudi ob neprimernem času ne izterjevali! Zlasti poslednje mora se odločno grajati.

Kdor pozna kmetske razmere na deželi, bode moral priznati, da je mesec maj oni čas leta, ko ima kmet ravno najmanj denarja. (Res je! na desnici.) Prejšnji pridelki so uže razprodani, novo spravljjanje pridelkov pred durmi; za spravljjanje novih pridelkov, na primer za spravljjanje sena, potrebuje kmet denarjev za kosce, sušilce itd. in navadno je uže prisiljen, da dobi potrebni denar, narediti malo dolga, ali pa prodati del pridelkov, katere še le pričakuje, in sicer za slepo ceno.

No, gospoda moja, v tem letnem času in pod temi okoliščinami od posestnika iztirjevati davke, je naravnost neodpustljivo, jaz bi rekel predrzno početje.

Posestnik ne more ob tem času in pri najboljši volji nič plačati, in vzrok temu je, ker nima denarja. Iztirjanje davkov 15. maja je tudi z malimi izjemami brezvspešno, davkoplačevalcu pa napravlja one nečuvane stroške, katere sem prej naslikal.

Da ni dopustljivo, iztirjevati davke 15. maja, to je priznal tudi deželni zbor kranjski in uže večkrat prosil visoko vlado, da bi odpravila ta obrok, tako v zasedanji leta 1881.; potem zopet v zasedanji leta 1883., v katerem je gospod deželni poslanec baron Apfaltrern v tej stvari izdelal tako dobro utemeljeno in sploh jako jedrnato poročilo, na kar je sklenil deželni zbor nujno prositi, da odpravi obrok 15. maja za zemljišni in hišni davek.

Ta prošnja mora uže biti pri ministerstvu. Pa ne samo deželni zbor, ampak tudi deželna vlada je, in sicer leta 1881. v tem smislu ministerstvu poročala, kar smo izvedeli iz govora gospoda deželnega poslanca

barona Apfaltrerna v kranjskem deželnem zboru 11. oktobra 1883.

Visoka c. kr. deželna vlada je tedaj leta 1880. na više mesto poročila (čita): „Z ozirom na to, da ima po skušnji drugo četrtletje davkoplačevanja najmanj vspeha, in da davkoplačevalcem posilno iztirjanje napravlja samo nepotrebne stroške itd., mora deželna vlada izreči, da bi se popustilo pobiranje davkov v drugem četrtletji, a bi se zemljiški in hišni davek razdelil na enake obroke, ki bi se plačevali 15. februarja, 15. avgusta in 15. novembra.“ Tako daleč visoka deželna vlada. Finančna uprava je pa vzlic prošnji deželnega zbora in izjave deželne vlade obdržala, kakor prej štiri kvartale, med njimi tudi onega 15. maja. Reči moram, da se mi to tem bolj čudno zdi, ker se je v drugih deželah, kakor sem razvidel iz govora finančnega ministra, tako na pr. na Koroškem, Štirnem uže za davke počakovalo, kakor se je finančni minister izrazil, in se je to za prav dobro pokazalo, ter so se zaostanki davkov zmanjšali. Kako je to, da se to olajšanje tudi ni na Kranjskem uvelo vzlic prošnji deželnega zbora in poročila c. kr. deželne vlade ne morem razumeti, kakor tudi ne morem misliti, da bi bilo visoko ministerstvo prepovedalo finančnemu ravnateljstvu, to storiti.

Da se nadalje poskusi, gospoda moja, tem neprimlikam opomoči, dovoljujem si staviti sledečo resolucijo (čita):

„Visoka vlada se naprosi, da za pobiranje in iztirjanje zemljiškega in hišnega davka opusti II. (majski) kvartal in uvede tri enake obroke za zemljiški in hišni davek, vsakega za eno tretjino davka, ki se imajo uplačevati 15. februarja, 15. avgusta in 15. novembra.“ (Dobro! na desnici.)

V očigled izjave gospoda finančnega ministra, da je visoko ministerstvo pripravljeno, dovoliti olajšave, ako to ne škoduje državi, mislim, da ta resolucija visoki vladi ne bode nepovoljna, in se nadejam, da bode imela vspeh. (Dobro! dobro! na desnici.)

Govor poslanca grofa Clam-Martinica

v državnem zboru 25. januarija 1884. proti vpeljavi nemškega jezika za postavno-državni jezik.

(Po stenografičnem zapisniku.)

(Konec.)

Gospoda, nikari ne mislite, če se bo enkrat misel razkroja deželá po jezikovnih in družih razlikah vkorenila, da se bo ona na česki meji ustavila. Vprašalo se bo, kedar se bodo jele dežele na oddelke ali okrožja razkosavati, zakaj bi tudi administrativni oziri ne dooločevali in zakaj bi se iz tega vzroka ne spojila mala Šlezija z Moravsko. Vprašalo se bo, zakaj je li za Solnograd lastna deželna vlada potrebna in zakaj bi se pač ne spojil z gorenjo Avstrijo v naddunavsko okrožje. Zapazite, si, gospoda, da tudi v tistih deželah, kjer ne poznajo boja za narodnostno vprašanje, poznajo deželno pravo in tudi v srcu tistega naroda ljubezen do svoje domovine gorí.

Noben narod ne bo s tem zadovoljen, da se mu preko deželne celote njegove preide na dnevni red.

Gospoda moja, nečem vas dalje mučiti, pozno je uže in vtrudil sem se, le pokazati sem vam hotel, kam da lahko zaidemo.

In zakaj se napenjamo, zakaj delamo takošne poskuse? Le da bi dokazali, da v Čedah češčina ni v deželi običajna, ker mislite, da bi se s tem nemščini